

Az álmok nem vénülnek

BALOGH GYULA

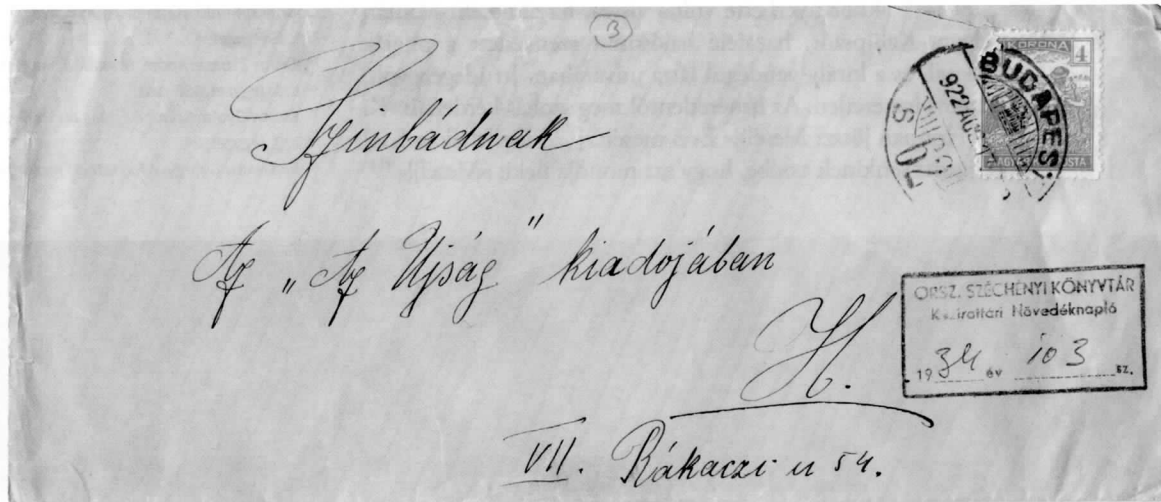
„fantázia az egész élet, az elképzelt jólét, a révült mosoly,
a finom ebéd, az életmeghosszabbító elégedettség
és a csendes magyar boldogság.”
(Krúdy Gyula)

Az élet és ábránd periferiáit gyakorta egybejárta Krúdy-életmű 1919 és 1925 közé tehető szakaszában különös hangsúlyt kap az álomlátás jelensége. A tízes évek első felében domináns, leginkább a Szindbád-novellákkal ilusztrálható, a vágyakozást látomásokban megfogalmazó szövegeket jellemző álomfelfogás erre az időszakra megváltozik: az ábránd többnyire a dezilluzionizmusba sodródott ember önmagával való szembenézésének terepévé válik. Az álommotívum szerepének megváltozása a háborús publicisztikák mellett főként az *Álmoskönyv* oldalain és a hozzá kapcsolódó levelezésben, publikációkban érhető tetten.

A világháború és az elbukott forradalom kiváltotta csalódás elől az író a *Magányba*, József nádorispán egykor volt Margit-szigeti udvarházába menekül, itt vág bele a fantáziáját régóta mozgató álomfejtő könyv megírásába. „Már a háború alatt elkezdtem írni azokat a leveleket, amelyeket legnagyobbreszt magamhoz adresszáltam”. „Persze, mindig csak a magam és a környezetem mulattatására, amíg az Athenaeumnak eszébe jutott, hogy egy modern, bőséges Álmoskönyvet írasson velem.” A siker nem maradt el, s hiába mosta kezeit félmosollyal a szája szélén („Inkább a saját mulattatásomra, inkább hosszú telek csendes eljátszódására, esti órák halk elfuvolázására szerkesztettem ez álmoskönyvet, mint azért, hogy bárki is hitelt adjon a következő soroknak.”), a könyv 1920-as megjelenését követően Krúdyt elárasztják a levelek, amelyekben a rajongók álmaik megfejtését kérik: „Édes jó álomfejtő!”, „...köszönjük Szindbádnak, hogy álmainkat jóakarattal megfejti.”

Ahogy arról Krúdy Zsuzsa leírásából is értesülünk, az álomértő tevékenység előtérbe kerülése mindemellett banálisabb okokat is feltételez. „Szomorú anyagi körülmények között élünk, amikor egy női látogatónk felfedezte régi, német álmoskönyvünket. Izgatottan csapott rá, s alig akarta letenni. Apu ezt látva, egyszerre csak felkiáltott: »Álmoskönyvet fogok írni, ez biztosan jó üzlet. Ennek nem tudnak ellenállni!«.

A nagyszámú érdeklődőre való tekintettel a kiadást követő években az *Ujság* és a *Színházi Élet* is kísérletet tett önálló álomfejtő rovat indítására, ám mindkét próbálkozás tiszavirág életűnek bizonyult. Hogy az e rövid idő alatt közzétett levelek tartalmához mennyiben járult hozzá az író, nem tudhatjuk, mindenesetre az övéhez hasonlóan termékeny agyvelőre vallanak az álmodók leírásai: „Háromszarvú leány. Három szarvam nőtt álomban. Egyik arcom közepéből, a második derekam táján, a harmadik hátamon. Az első aranyból, a má-

Szindbádnak, az álomfejtőnek küldött levél borítékja (OSZK)

sodik virágból, a harmadik pedig szalmából volt. Sok öregember ült a Bazilika tetőjén, mint a varjak szoktak. Felém lebegtették szárnyaikat.” Szintén az *Ujságban*: „Kinéztem az ablakon, és egy hatalmas, női ruhába öltözött kutyát láttam, amely legnagyobb csodálkozásomra meg is szólalt, és rendesen beszélt. Megkérdeztem tőle, hogyan tud beszélni, mire azt felelte, hogy kicsi korában egy petróleumosüveget vágta a fejéhez, és azóta tud beszélni.” Könnyedén illeszthetnénk bele a Krúdy-életmű, a *Hét Bagoly*, *Boldogult úrfikoromban*, *Jockey Club* etc. típusú szövegeinek ironikus Ferenc József-legendáriumba az alábbi – *Színházi Életben* megjelent – látomást: „...jött egy idegen úr, aki azt mondta, hogy a király hívta. Elhatároztam, hogy kérek a királytól 180 000 koronát. Ferenc József, a király, kedvesen fogadott, beszélgettünk, és ő meg akart jutalmazni. Én 180 000 koronát kértem. A király azt mondta: rendben van. Ekkor megcsókolt, a csók közben belépett egy katona, és mikor látta, hogy engem a király megcsókolt,

B

kedves Szindbád!
 Következő álmomat -
 lamm: sok-sok hajnal volt
 a torkomban egy ismeretlen
 egyén próbálta sokat kihúzni,
 de mindig elszakadt a szá-
 lak. - Roppant kínos, gyötrő
 álmom volt, - így hogy meg se
 teljesen ki voltam merülve. -
 Szíves megfejtését kérem
 Miklós Ákos névre. -

kiugrott az ablakon. Meghalt. Nagyon megijedtem, de a király azt mondta, hogy mindenkinek meg kell halni, aki látja, hogy a király egy polgárleányt megcsókol.”

Krúdy jó barátságban állt Freud egykori munkatársával, Ferenczi Sándorral, s bár olykor hivatkozott is az új tudomány bizonyos eredményeire elemzéseibe, mégis a régi, „bölcs” emberek tapasztalatait hívta segítségül, hiszen „Az álmok nem vénülnek”. Az *Álmoskönyv* forrásaként megnevezett 1635-ös keltezésű *Álom-Könyvetske*, egy Egyiptomi, és a Lipcsei *Álmoskönyv* anyaga mellett ugyanakkor az író személyes intenciói is fontos szerepet játszottak a látomások dekódolásainál. „...a legrosszabb álmom sem jelenthet mást, mint azt, hogy még nem léptük át a halál kapuját”

Hasonlóan vigasztaló szándékú a *Színházi Életben* közölt álomfejtés:

„Ilonka álma

Valaki azt jóslta, hogy »ma este meg fogsz halni«. Nagyon szomorú lettem erre. Később mentem valakivel az utcán, aki mondta, hogy nézzem meg a toronyt, két árnyék van rajta. Egy egyes és egy nulla. Erre azt mondtam: ez azt jelenti, hogy ma este tíz órakor meg fogok halni. Drága, jó Krúdy úr, azóta nyugtalan vagyok.

Megfejtés

Az öntudatlan szerelmi álmok közül való. [...] Meghalni (jóslás útján): jegyzi egy szerelem bekövetkezését. A torony mutatja a férfit, az egyes és a nulla együtt: a szerelmespárt. Őszinte álmom. Ha lehet valamit adni az álmokra, vigyázzon magára este tíz órakor, Ilonka.” (*Színházi Élet*)

A megjelentetett, főként a szerelem témakörét körüljáró álmok esetenként erősen pornográf jelleget mutatnak:

„Midőn fizetni akart, és kinyitotta pénztárcáját, pénze között egy utánczott banánt pillantottam meg, a férfi százkoronással fizetett, én neki húszkoronásokat adtam vissza. [...] néhány perccel később, kezében a banánnal, felizgatva és kiabálva visszatért a férfi, hogy én neki a banánt 20 korona helyett adtam.”

Az író az *Álmoskönyv* és a levelezések kapcsán is kiemeli az ún. hajnali álmok jelentőségét, mondván, azok az ember legfelsőbb feszültségeit hivatottak tükrözni. Ám ahogy nyilatkozik: „...az ön lapját többnyire fiatal nők olvassák. Jobb, ha nem beszélek nekik a hajnali álmokról. [...] Nincsen olyan ember, aki megközelítőleg is el tudná vagy el merné mondani a szerelmi álmait. Se a gyóntatónak, se az ideg orvosnak”; a megfejtés lényegének tehát annyit tart: „Iskolai példája a szerelmi álomnak, amely szerelemről az álmodó ébren nem is tud, amely éjszaka, az álmom leple alatt látogatja meg...”

Krúdy nem csak műfaja, de játékossága, nyelvi megformáltsága, ötletessége révén is népszerűvé vált kötete olvasók tömegét szolgáltatta íróasztalhoz a húszas évek elején. Az álomlátók leveleinek javarészt azóta az OSZK Kézirattár őrzi. „De nem mulasztjuk el hangsúlyozni, hogy senki se vegye komolyan az itten közölt tréfáságokat. Játék ez, amellyel keserves időkben mulattatja magát az elszegényedett magyar ember.”

Tekintetes

S z i n d b á d mesternek

Budapest.

Az álmot nem én álmodtam, Valakim, aki az életemben ma is ezelőtt is, de főként a jövőben, nagy jelentőséggel bír. Álmodta rólam az alant következőket:

Egy nagy teremben, sok-sok ember jelenlétében, mely igen ünnepélyes külsővel birt. körülbélül olyan színezetű volt a terem és a sok jelenlévő, mint egy polgármesteri hivatal, illetőleg egy polgári esküvő szertartása. A házassaladók között én mint mennyasszony szerepeltem és egy közös ismerőse az álmodónak és nekem, az álmodó saját szavait igyekszem most leírni:

„Az Édes Anyád iszonyúan rábeszélte és erőszakoskodott emellett, hogy minden körülmények között légy Berti felesége s Te semmi áron nem voltál erre hajlandó. Én egy nagy tömeg közepette áltam és figyeltem, hogy mit fogsz határozni. Közben egy pillanat alatt látom, hogy Te már alá is írod azon ominózus könyvet és én halálra rémülten kérdelem a körülöttem állóktól, hogy hát mi van ez a lány mégis beleegyezett és most már befejezett tény, hogy a törvény nevében házassok? Erre azt a feleletet kaptam, hogy Te engedtél az anyád erőszakos rábeszélésének és Berti felesége lettél. Kerestem a tekintetedet és egyszerre látom, hogy Te kirohantál a teremből és eltűntél. Erre én ökölrel nyitottam magamnak utat és utánad rohantam s leérek a sok-sok lépcsőn s a kapu előtt láttalak a járda alélitan beszeesve, felemeltelek és gámmagához öleltelek s vittalak magammal. Közben jött utánunk az Édes Anyád, aki kétségbe volt esve cselekedetei miatt, de Te érvoltél a Te álláspontra mellett s mi elbucosuzva az Anyustól egymáshoz simulva eltávoztunk.” Itt az álmom már annyira álmosodott, hogy a befejezés, hogy merre haladtak, már abszolút zavart volt. -

Olyan mély hatással volt reám ez az álmom, melytől napokig nem tudtam szabadulni. Kérném szépen, szenteljen nekem néhány sort b. síkkeiben s méltassza válaszra leveletem. -

Őszinte köszönettel és tisztelettel

K.H. egy előfizetőjük.